

BO WAGNER SØRENSEN

NUUK

Storbyliv er ikke lige det, danskere umiddelbart forbinder med Grønland og grønlændere. Samtidig er det heller ikke det, grønlændere typisk forbinder med grønlandskhed. Ikke desto mindre bor omkring en fjerdedel af Grønlands samlede befolkning i hovedstaden Nuuk, som med sine cirka 14.000 indbyggere er en storby efter grønlandske forhold.¹ Nuuk er en by i fortsat vækst. Den boomer angiveligt i disse år. Nuuk omtales som vækstcenter og som lokomotiv for udviklingen i hele landet. Nuuk præsenteres fra kommunens side som en by, der på alle punkter forsøger at leve op til, hvad man kan forvente af en moderne by.²

Undertiden kan man få den tanke, at det blot er et spørgsmål om tid, før resten af Grønlands befolkning flytter til Nuuk. Det synes da også at være en tanke, flere af Nuuks borgere gør sig. Som en af tilflytterne udtrykker det, er der dage, hvor hun har indtryk af, at „det er hele min by, der er flyttet hertil“. En anden informant antager, at næsten halvdelen af landets befolkning vil bo i Nuuk i 2010. En tredje informant har følgende interessante profeti: „Jeg er sikker på, at hvis Nuuk får mulighed for – hvilket kommunen selvfølgelig ikke gør – at løse boligproblemet og dermed få plads til alle tilflytterne, så vil man affolke resten af Grønland.“

Hvad siger Nuuks borgere til, at byen stadig vokser? Hvad siger de om byens udvikling i bred forstand? Det er disse umiddelbart enkle spørgsmål, der vil blive belyst i artiklen. Materialet stammer fra et forskningsprojekt om Nuuk.³ Det består af 40 interview, hvoraf de 36 er lavet under to feltophold af en måneds varighed i foråret 2001 og 2002.⁴ Informanterne er såvel *nuummiut*, dvs. personer født og opvokset i Nuuk,⁵ som tilflyttere fra andre grønlandske byer og bygder. Aldersmæssigt spænder de fra først i tyverne til midt i firserne, men de fleste er mellem 30 og 60.

Artiklen er primært beskrivende, idet jeg har valgt at folde interviewmaterialet ud af to grunde. For det første er det sjældent, man præsenteres for almindelige grønlænderes syn på udvikling, mens man ofte præsenteres for forskeres og forfatteres udsagn om, hvad udvikling gør og har gjort ved grønlændere. For det andet giver materialet et billede af grønlændere i dag – storbymennesker fra Nuuk – som måske kan virke som en tiltrængt modvægt til de eksotiske fremstillinger, man ofte støder på.

Nuuk

Nuuk er regeringsby og landets administrative, erhvervsmæssige og uddannelsesmæssige centrum. I deres beskrivelse af Nuuk benytter især tilflytterne sig af kontraster. Nuuk er således alt det, de andre byer og bygder ikke er. Nuuk er dynamisk, byen sover aldrig, og tempoet er højt. Der er mange muligheder og tilbud. Og der bor mange forskellige slags mennesker. Flere af informanterne betegner uopfordret sig selv som storby-mennesker.

Byen består af selve Nuuk og forstaden Nuussuaq. Nuuk blev officielt grundlagt i 1728, og den oprindelige del af byen er koncentreret omkring kolonihavnen, som for mange nuummiut repræsenterer det rigtige Nuuk. Bymidten er præget af høje bygninger og boligblokke fra 60'erne, som skulle afhjælpe datidens akutte boligbehov.⁶ Som åbentvandsby og Grønlands hovedby var Nuuk centrum for en markant tilflytning. Hvor byen blot havde omkring 1.000 indbyggere i 1950, var tallet steget til godt 7.000 i 1970. Boligbyggeriet i Nuussuaq blev påbegyndt i 1978, da Nuuk efterhånden var fuldt udbygget. Der bor i 2004 flere mennesker i Nuussuaq end i Nuuk, og den vidtstrakte forstad er efterhånden selv ved at være fuldt udbygget. En helt ny bydel, Qinngorput, der forventes at rumme 1.200 boliger og egen skole og butikker, er undervejs. De første beboere er flyttet ind i september 2003.

Nuuk har et omfattende vejnet på ca. 80 kilometer (før Qinngorput) og en del trafik, bybusser med kvartersdrift og to taxaselskaber. Der er et pænt udvalg af forlystelsessteder – værtshuse, barer, bowlinghal, dansesteder og restauranter – og butikker, hvor man kan få næsten alt i modsætning til de små steder, hvor der undertiden kun er én butik med et begrænset udvalg.⁷ Der er gode idrætsfaciliteter med svømmehallen fra 2003 som seneste tilbud. Og der er kulturhuset Katuaq, som både rummer café og biograf og løbende byder på kunststillinger, teater, foredrag, koncerter og andre arrangementer.

Nuuk rummer også variation og mange forskellige nationaliteter. Der er dog flest grønlandere og danskere, som imidlertid igen er mange forskellige slags. En informant siger: „Nuuk er jo en stor, sammensat by af folk fra hele kysten, og der har man jo altid mulighed for at møde dem, man kender [hjemmefra].“ Samme variation slår også igennem i sproget: „Det sprog, som bliver brugt her i Nuuk ... det er meget mere dobbeltsproget ... For eksempel på institutionerne ... eller bare i butikkerne ... måske 60 procent dansksproget eller måske halvt-halvt.“

Dansk og danskere er selvfølgelig også mere end én ting: „Jysk er det næstmest talte sprog i byen. Jyder har af en eller anden grund en forkærlighed for Nuuk“ (Andersen 2003). Under alle omstændigheder er der flere danskere i Nuuk end i de andre byer, mange blandede ægteskaber og parforhold og en del grønlandere, hvis hovedsprog er dansk (se Sørensen 1997). Det dansk, der tales blandt de unge, som er født og opvokset i Grønland, er imidlertid påvirket af den grønlandske sprogtoner og omtales undertiden som Nuuk-dialekt. Denne dialekt antages at være opstået blandt de tosprogede unge med dansk som førstesprog, men tales også af unge, der kun taler dansk (Jacobsen 1998/99; Philbert 2003). Det danske sprog i sine mange variationer fylder alt i alt en del.

Tilflytterby og kraftcenter

Der er stor boligmangel i Nuuk,⁸ og det har givetvis bidraget til at begrænse den såkaldt spontane tilflytning, hvor folk tager til byen for at prøve lykken uden på forhånd at have sikret sig bolig og arbejde. Nuuk Kommune har også forsøgt at dæmme op over for den slags tilflytning ved at sende foldere ud til de øvrige kommuner med oplysninger om, hvad man kan forvente sig med hensyn til bolig og institutionsplads, ifald man tænker på at flytte til Nuuk. Men selv om den spontane tilflytning bevirker et øget pres på Nuuk Kommune og vanskeliggør kommunens planlægning, så er der bevægelsesfrihed i Grønland. „Vi kan jo ikke bare lukke byen udadtil og sige, I må ikke komme,“ siger et kommunalbestyrelsesmedlem.

Meget tyder altså på, at Nuuk kunne være en del større, end den allerede er, hvis boligsituationen var mindre anstrengt. Boligbyggeri handler imidlertid ikke bare om god vilje, men om økonomi og politik. Og regional udvikling er ikke et rent kommunalpolitisk, men også et landspolitisk anliggende. Nuuk Kommune og hjemmestyret prioriterer langtfra altid ens.⁹ Nuuk Kommune har ikke noget bevidst ønske om at begrænse byens udvikling. Det forholder sig snarere tværtom, som det blandt andet fremgår af en nylig udsendt debatavis om fremtidsvisioner for byen og kommunen (Nuup Kommunea 2003; se også AG 1994). Der er imidlertid politiske kræfter, der trækker i anden retning, og for hvem centralisering er et uartigt ord.¹⁰

I debatavisen om Nuuks aktuelle og fremtidige udvikling udtaler byens borgmester gennem 10 år, Agnethe Davidsen, følgende: „Nuuk har de seneste år været inde i en rivende udvikling. Det, der engang var en søvngig, mindre by på kanten af verden, er i dag en pulserende hovedstad i stadig vækst“ (Nuup Kommunea 2003:2). Borgmesteren siger videre: „I kommunalbestyrelsen går vi ind for den vækst – ja, vi betragter faktisk Nuuk som et af de vækstcentre, der skal være med til at skabe vækst i hele Grønland. Men væksten skal styres og planlægges. Vi vil ikke lade os rende over ende af udviklingen“ (ibid.).

I anledning af Nuuks 275-års jubilæum i 2003 blev der udgivet et 40 sideres tillæg til avisen *Sermitsiaq*. Tillægget bragte et interview med Agnethe Davidsen (Krarup 2003), hvoraf det fremgår, at „Nuuk er lokomotivet, der skal trække de andre [kommuner] med“. Borgmesteren omtaler samtlige storstilede fremtidsplaner for Nuuk: en atlantlufthavn, udbygning af havnen, udbygning af Nuuk sydover med inddragelse af nogle øer og endelig flere almene udlejningsboliger (som kræver medfinansiering fra hjemmestyret). For som hun siger: „Vi skal have flere boliger, fordi presset på boliger stiger“ og „Der er ingen tvivl om, at folk gerne vil flytte til Nuuk, men vi mangler boliger og byggemodninger“. Borgmesteren giver samtidig udtryk for, at der fra hjemmestyrets side ikke er afsat de nødvendige midler til Nuuks udbygning eller til aktiviteter i kommunen. Og hun efterlyser en løsning på problemet med finansiering af det almennyttige boligbyggeri.

Byggeplads og vokseværk

Hvordan har det været at følge byens udvikling på nært hold? Hvad har byens borgere bidt mærke i? Hvilke erfaringer har de gjort sig? Hvordan opfatter de udviklingen? De

følgende informanter er alle nuummiut, hvilket gør dem i stand til at inddrage erindringer fra barndommen.

En kvinde siger: „Altså, da jeg var lille, tænkte jeg slet ikke over, hvordan forholdene var. Men set i bakspejlet så kan jeg se ... så fornemmer jeg, at ... aja, det er gået meget hurtigt, synes jeg. Det er gået utrolig stærkt. Nu er jeg heller ikke helt ung længere, så dengang jeg var barn, da havde vi kakkelovn, og vi skulle hente vand og alt sådan noget ... Vi havde ikke engang fjernsyn. Det fik vi først, da jeg var 16-17 år. Så jeg synes, det er gået meget hurtigt med udviklingen, og jeg kan huske Nuuk som én stor byggeplads som barn. Der var så meget larm. Især da de byggede Blok 1-10 på Narsarsuaq [Store Slette i bymidten fra midten af 60'erne] ... Sprængninger forskellige steder. Og da de skulle lave de der fundamenter ... den der vedvarende dung, dung, dung. Det kan jeg huske.“

På spørgsmålet, om der er gået noget tabt, svarer kvinden: „Sådan tænker jeg egentlig ikke, at der er noget, der er gået tabt. Jeg synes egentlig, at det er spændende, at der sker så meget. Selvfølgelig har det haft sine omkostninger også – menneskeligt – for nogle, men jeg ved ikke ... Altså, hvis der er noget, jeg savner nu til dags, så er det det familie-sammenhold, vi havde som børn. Men det kan også være, at det er, fordi de er gået bort, og man er ved at blive den ældre generation selv.“

En mand siger: „Jeg kan jo huske dengang, vi var børn, da havde vi en legeplads oppe på Radiofjeldet, hvor der kun var master og sådan. Så byen er vokset ret kraftigt.“ Det omtalte område blev bebygget med etage- og rækkehuse allerede omkring 1970, og byen er vokset lige siden, men det ser han tilsyneladende ikke som noget problem: „Det har jeg egentlig ikke tænkt så meget over, så nej ... Det er ikke noget, jeg tænker på til hverdag. Det er derimod et problem for dem, der sidder i kommunalbestyrelsen“, som jo forventes at skaffe boliger til de mange boligløse og boligsøgende i Nuuk.

En ældre kvinde kommenterer som så mange andre det vedvarende byggeri og larmen og siger: „Ja, byen bliver stor, og jeg har da vænnet mig til, at den bliver større.“ Hun fortæller videre, at hun går mange ture og står på ski om vinteren. Og det er netop hendes gåture, der danner ramme om følgende historie: „For mange år siden, da de startede ... byggeriet ude ved Nuussuaq og, hvad hedder det, Kangillinnguit ... kan jeg huske, at jeg gik en tur ud ... Der er nemlig en gammel sti ... helt ind til Kuanninnguit, og den plejer jeg at følge. Det er sådan en dejlig sti. Jeg havde så været væk hele dagen, og da jeg kom tilbage ad samme vej, så kunne jeg se, at der var sat af til byggeri lige netop der, hvor stien havde sådan nogle helt kridhvite, bittesmå sten ... et meget kønt område. Jeg blev lidt ked af det, så jeg rørte ved dem og takkede for de gode tider, jeg havde haft der. Jeg sagde farvel, og det berørte mig meget, men så ... En anden gang oplevede jeg det samme, da de startede på at anlægge vej til Malenebugten, og jeg gik en tur ... Så kom jeg op over en lille top, og jeg kunne se, at der var en gravko, der var i gang med at grave. Jeg skældte ud på den unge mand, der kørte den, og sagde: 'I kan ikke være bekendt at ødelægge alting heroppe!' Altså, det var irrationelt. Jeg ved godt, at det ikke var hans skyld ... men jeg blev bare grebet af igen at se den smukke natur blive ødelagt. For jeg syntes, der var så dejligt, og jeg følte, at det måtte gøre ondt ... på klipperne at blive sprængt. Altså, det var bare sådan en mærkelig reaktion, jeg havde, og ... to gange har jeg oplevet det. Men siden har jeg bare accepteret det og tænkt, sådan er det, og så er jeg kommet over det, for man kan jo ikke leve uden ændringer i sin hverdag, så det var bare sådan nogle meget følelsesladede oplevelser.“

Da vi senere i interviewet vender tilbage til emnet, giver kvinden udtryk for, at hun slet ikke er ked af, at byen stadig vokser: „Nej, overhovedet ikke, det giver jo muligheder på den ene og på den anden måde. Og husk også på at ... indtil jeg blev 12 år ... slud-der, også senere ... der var vi jo koloni og var lukket land [Grønlands kolonistatus blev ophævet i 1953] ... Altså, vi var et lillebitte samfund, der var isoleret, så alene det, at der sker ting og sager, det er jo et stort plus for os, der har følt, at vi har været isoleret ... Så udviklingen for mig er en mulighed for at opleve noget andet og forhåbentlig få nogle gode ting og noget nyt, så jeg har ikke noget imod udvikling. Også fordi vi har fulgt udviklingen med alle de byggerier og alle de mange mennesker, der kommer. Det er jo ikke sket fra den ene dag til den anden. Det er jo sket gradvis, så man vænner sig til det ... altså, man oplever det og er en del af det. Så på den måde griber det jo ikke forstyrrende ind.“

Den rette indstilling

En mand siger: „Jeg har altid boet i den gamle by. Vi boede først i et lille hvidt hus, da jeg var barn, men da vi blev mange, så byggede min far et sted.“ Siden blev huset solgt og lavet om til butik, men det generer ham ikke at se barndomshjemmet omdannet på den måde. For som han siger: „Jamen, det betragter vi ikke som noget særligt, for vi skal udvikle os ... udviklingen kan vi ikke stoppe. Og det med [at dvæle ved], hvad man engang har haft, [kan man ikke bruge til noget] ... Godt nok har jeg boet i lejligheder i mine unge dage, da jeg var ugift og ungt, men vi har været så heldige at få eget hus i midten af 70'erne, og så tænker man ikke nærmere over det ... Jeg betragter det i hvert fald som en ganske naturlig ting, at Nuuk udvikler sig – teknisk og samfundsmæssigt. For jeg har selv set og været en del af det hele, siden vi var børn. I begyndelsen af 50'erne, der kom det rigtige boom, hvor man byggede vandsøen derovre, og så byggede man de forskellige institutioner, og vi fulgte med i hele byggeriet, da vi var børn. Da Radiohuset blev bygget, var det vores store legeplads, når håndværkerne gik hjem. På den måde har vi været med i hele udviklingsprocessen.“

Informanten er videre inde på, at man måske kan have hang til nostalgi, hvis man støder ind i problemer senere i livet: „Så tænker man: Det var den dag, det var den tid, hvor man havde det så godt ... Men sådan føler jeg det ikke. Jeg mener bare, at den udvikling, der er her i byen – eller over hele Grønland – den bliver vi vel nødt til at følge med i for at kunne blive ... eller for at opretholde livet ... vores liv, for hvis vi sakker bagud, så er vi tabt. Man bliver nødt til at følge med hele tiden ... ellers er der ikke nogen mening med at bo i en by, der udvikler sig så kraftigt ... Det kræver jo, at man har den indstilling, at hvis man skal være med i noget, så skal man jo være med, enten eller, sådan er det bare.“

Informanten synes at argumentere for, at man må have den rette indstilling til udvikling, såfremt man bor i Nuuk. Man skal være fremadrettet, ikke tilbageskuende. Ellers skal man måske overveje at slå sig ned et andet sted, hvor der er knap så meget fart på. Tingene skal gerne passe sammen.

I udsagnet ligger også et element af udvikling som en fremadrettet kraft med bestemte konsekvenser i form af 'udviklingen kræver'. Samme syn går igen i flere af interviewene. En yngre nuummioq siger fx følgende om Nuuk: „Hvis folk er utilfredse med, at det

ikke er en rigtig grønlandsk by, så kan jeg da være kold nok i røven til at sige: 'Så rejs da hen et sted, hvor du synes, der er grønlandsk!' Og Nuuk er blevet meget ... atypisk grønlandsk, vil jeg nok sige, fordi alle de moderne ting, der følger med en storby, dem har man jo selvfølgelig også her. Det er nok udviklingens pris, og hvis vi skal udvikles, så bliver vi nok nødt til at tage det med."

Endnu en nuummioq omtaler udviklingen i Nuuk som helt „naturlig“. Vi har netop snakket om Nuuk i gamle dage, da byen var lille og overskuelig, og han har fortalt om forældrenes hus, der blev revet ned i 70'erne. Han har et maleri af huset hængende på væggen i sin lejlighed i en af blokkene på Radiofjeldet. Da jeg spørger, hvordan det har været at se sin by blive ændret, siger han straks: „Naturligt ... naturlig udvikling. Jeg er ikke nostalgisk ... Måske går det for langsomt en gang imellem ... Der er for få boliger. Jeg har da oplevet, at der har ligget unge mennesker herude på trappeopgangen og sovet.“

En nuummioq udtaler: „Selv om man kan være møgegoistisk og sige: 'Jeg ville ønske, de ikke byggede på fjeldet, for der plejede jeg at plukke bær, og der plejede vi at gå lange ture, og der stod jeg på ski for to år side', så mener jeg i bund og grund, det er godt, fordi ... du kan bare gå lidt længere ud. Der er mere natur. Det vigtige er, at man har lagt op til, at Nuuk skal være en administrationsby, og der er så mange institutioner, som ligger her i Nuuk. Derfor er man også forpligtet til at bygge de boliger. Så for mig kan de ikke bygge nok. Jeg synes, det er fint med Malenebyggeriet [Qinngorput], også fordi de holder den her mere menneskelige stil nu, så det er til at holde ud at se på.“ Modsætningen til den 'menneskelige stil' er først og fremmest 60'ernes boligblokke, der primært handlede om at skaffe plads til så mange som muligt på den kortest mulige tid. Men hun mener dog også, at det første byggeri i Nuussuaq lider under lidt af det samme.

Kvinden siger videre om udviklingen af Nuuk: „Jamen, jeg kan da godt sætte mig ned og være møgnostalgisk og sige: 'Åh, hvor er det synd alt det der' ... men det er noget pjat. Hvis man vil det, så må man lave et korstog imod, at vi får et moderne samfund. Man kan ikke både det ene og det andet ... Nej, jeg har ikke noget imod, at man udbygger Nuuk, for man er nødt til at være lidt realistisk, og det realistiske, det er den situation, vi er i i dag. Det er, at der er brug for boliger, og det er, at selv om man har gjort et velment forsøg på at flytte nogle institutioner ud på kysten, så har det jo ikke altid været lige vellykket. Og så må man altså bare erkende, at ... Nuuk vil blive ved med at vokse.“

Nye kvarterer

En informant siger: „Sådan til hverdag lægger man ikke mærke til det, men når man så lige har været væk en måned og kommer hjem, Gud, så er der lige pludselig rejst et nyt etagehus dér, så kan det jo mærkes. Men til hverdag, når man går her ... så er det lidt svært at følge ... Det er det samme med børn, når man ikke har set dem et lille stykke tid. Pludselig, når man ser dem igen, så ups!“

En anden informant siger: „Der er jo lidt langt til Nuussuaq herinde fra byen, så når man [en gang imellem] kommer derud, så er der dukket et helt nyt kvarter op. Og så er det: Hvad fanden!, ikke også. Da jeg kom her til Nuuk i 70, da var Nuuk by her. Det er først langt senere, man begyndte byggeriet i Nuussuaq, og nu er der to næsten lige store

bydele ... Det er utroligt. Det er det eneste, jeg kan sige. Det er også utroligt ud fra den betragtning, at man synes, man ser de samme og de samme mennesker hele tiden, men samtidig må der jo komme en masse udefra, som man ikke har lagt mærke til, som skal have bolig ... Det er en ... ufattelig udviklingshastighed, tingene er foregået i her ... Hvor finder man noget tilsvarende andre steder i Grønland?”

En informant, som også bor i selve Nuuk, siger: „Det nye ude i Nuussuaq og alle de nye områder derude, det har jeg ikke samme forhold til. Jeg kan faktisk ikke helt hitte rede i vejnavnene, og jeg synes også, at de der navne minder meget om hinanden.“ Hun siger videre om Nuuk: „Altså, det er jo en evig byggeplads, men jeg synes, det er skønt. Jeg elsker, at de bygger den større, selv om jeg tidligere sagde, at jeg ikke rigtig har noget forhold til nogen af de der nye steder. Men det er nok, fordi jeg godt kan lide storbyer. Jeg er sådan et storbymenneske ... Jeg synes for eksempel, at det er skønt, at de skal til at bygge i Qinngorput, for så kan man sidde her i Fiskerbyen og se lysene, når mørket falder på ... Også at man kan være lidt mere anonym, for det er noget af det, jeg lagde mærke til, da jeg kom tilbage fra Danmark, at hvor er der dog mange mennesker, jeg aldrig har set før ... i forhold til tidligere, hvor jeg genkendte mange flere.“

De nye boligområder, der dukker op, er et meget fysisk håndgribeligt udtryk for byens udvikling. Byggeri i bred forstand bliver derfor den gængse måde at tale om og kommentere udviklingen på. Det er samtidig meget almindeligt at tage på sightseeing – i bil eller til fods – i de nye kvarterer for at orientere sig og holde sig ajour. Gardiner er af samme grund et væsentligt samtaleemne blandt indflytterne. Omdrejningspunktet er deres evne til at holde nysgerrige blikke ude, samtidig med at man selv kan kigge ud og se, hvem der kommer forbi.

En informant siger: „Ja, folk lagde jo meget mærke til vores byggeri, fordi det var så anderledes. De kaldte det legoklodserne herude. De kaldte det regnbuen ... Vi havde turistbusserne, der kørte herude ... Når man så sad på terrassen, så kom de der turistbusser forbi og tog billeder af én. Man var lidt træt af det til sidst, men det er også klart, at det var et spændende område herude. Der kom også ufattelig mange biler. Det er jo en blind vej heroppe, så de kunne jo næsten ikke bakke eller komme til, når der var fyldt på parkeringspladsen, men de skulle alle sammen køre lørdag-søndags-ture her. Og så det der med, at mange har lagt mærke til, at man tit sidder ude på terrassen.“

Mulighedernes by

I deres karakteristik af Nuuk beskriver flere af informanterne Nuuk på en måde, så man umiddelbart skulle tro, de var ansat i den lokale turistforening. Det er dog ikke tilfældet. Når de gør reklame for Nuuk, synes den væsentligste grund at være, at de er oprigtigt glade for det, de opfatter som *deres* by. Samtidig kan der ligge en form for politisk markering i fremhævelsen af Nuuk som en god by at leve i, idet hele spørgsmålet om regional udvikling er vældig politiseret.

En nuummioq beskriver Nuuk i en forholdsvis opremsende, kortfattet stil: „Dynamisk. Der sker altid noget ... Rimelig udvikling med hensyn til byggeri og kulturelle begivenheder ... og tilflyttere. Ja, smuk om sommeren. Også om vinteren. Kan være kedelig, når det er gråvejrs.“ Han kunne ikke tænke sig at skifte Nuuk ud med nogen anden grønlandsk by, idet han er meget opmærksom på netop storbyens muligheder, for „Vi kan jo

godt sammenligne os med andre storbyer ... nord for polarcirklen“. Hvis han overhovedet skulle flytte, skulle det være til et andet land.

I sin videre karakteristisk af Nuuk nævner han boligproblemet, men ellers fremstår Nuuk som overskuddets by: „Det fede ved Nuuk er, at der ikke er ret meget arbejdsløshed, og folk laver meget ... Tilbuddene vokser nærmest måned for måned. Altså for eksempel i denne her uge er det Lyngby-Taarbæk Bigband, som kommer og spiller med Nuuk By-orkester. Der er altid en ny film i biografen – i rigtigt biografformat, så man kan sidde i behagelige stole. Der sker hele tiden noget på musikområdet – hver uge næsten. Nu er det jo snart sommer, så går man bare til den, når man har lyst, og vejret er til det: ind i fjorden og op i fjeldene. Man kan dyrke noget sport. Altså, der er mange sportsgrene: ishockey og hockey for eksempel. I næste uge skal jeg prøve paragliding.“

En ældre mand, der er sidst i 70'erne og har boet i Nuuk i godt 20 år, er tydeligvis stolt af Nuuk, som han ligeledes fremhæver som en dynamisk by og mulighedernes by, men også som en foregangsby. Og han er inde på, at folk fra de andre steder på kysten – som man typisk siger i Grønland – sandsynligvis er misundelige: „I gåseøjne kan jeg vel sige, at folk ser på os med lidt skæve øjne. De læser om Nuuk i *Sermitsiaq* og *Atuagagdliutit* [de to landsdækkende aviser] og følger med i livet her ... Jeg tror, at mange byer ønsker at få de samme muligheder, som Nuuk har ... Det er godt, at vi kan være aktive med mange ting. Der er ting, vi kan gå til. Vi bor også godt ... Jeg kan også nævne den kommende svømmehal. Folk på kysten misunder os den. Der er nok også mange ting, man kan lave her på grund af befolkningstallet. Der skabes konkurrence, fordi der er flere mennesker. Det er godt. Nuuk er en god by.“

En ældre kvinde roser tilsvarende Nuuk: „For folk, der er interesseret i, hvad der sker – for eksempel også i kulturel henseende – er Nuuk genial, synes jeg, fordi der altid ... året rundt, næsten hver dag ... er tilbud om ditten og datten. Især efter at Katuaq [kulturhuset fra 1997] er kommet op at stå, er der altid en masse kulturelle aktiviteter, og ... ingen behøver overhovedet at kede sig på noget tidspunkt her ... Hvis man selv er lidt aktiv og er et opsøgende menneske, så synes jeg, der er rigeligt med tilbud, så jeg synes ikke, jeg kan være utilfreds med nogen ting.“

En tilflytter siger: „Jeg synes også, det er godt, at man kan gå til forskellige arrangementer, hvis man har tid. Det er bare om at vælge ud. Det er lige før, man har så mange ting, at man ikke rigtig kan finde ud af, hvad man skal vælge ... Jeg synes bare, det er en by, hvor der er mange muligheder. Det er bare op til en selv. Så synes jeg også, det er et sted, hvor man altid kan finde arbejde. Jeg forstår ikke rigtig, at der er arbejdsløshed ... for alle folk, der kommer udefra, de finder altid noget.“

Nuuk drager

Folk kommer til Nuuk af mange forskellige grunde, men de interviewede tilflyttere peger selv på uddannelse og arbejde som det, der i første omgang førte dem til Nuuk. Af de 28 tilflyttere kan 22 samles i en overordnet kategori, der omfatter (igangværende) uddannelse i Nuuk, uddannelse og efterfølgende job samt jobrelateret tilflytning, herunder som medfølgende hustruer og børn. En enkelt fremhæver betydningen af at komme nærmere familien i byen som væsentligste motiv, tre fremhæver tilfældighedernes spil, en er flyttet fra hjembyen på grund af vold og en anden på grund af alkoholmisbrug.

En ting er at komme til Nuuk i første omgang, noget andet er at blive hængende. Når det sker for så mange, skyldes det tilvænning, og at folk tilsyneladende får smag for Nuuk. En nuummioq siger: „Ja, jeg tror, at de unge mennesker søger ind til byen, fordi der er flere uddannelsesmuligheder, der er flere muligheder for at finde arbejde. I dag har mange unge mennesker to eller tre arbejdspladser, som de skal passe. De vil gerne tjene penge. Vores egne børn har også prøvet det ... Så der er beskæftigelse til mange flere mennesker her i byen. Dem, der gerne vil have et arbejde. Der er muligheder i dag ... og der er flere fritidsmuligheder, og jeg har hørt mange sige: ‘Der er så mange butikker her!’ ... Så den slags tæller også med.“

En anden nuummioq siger: „Når nogle fra bygderne er flyttet til Nuuk, og de så får lejlighed, får job og flere indtægter, så vil det da også tiltrække andre af deres bekendte og familiemedlemmer fra bygderne. Altså, den større velstand vil de jo også have del i ... Jeg tror, det er det, der trækker i folk: bedre jobmuligheder ... og så måske også at slippe væk fra deres eget lille bysamfund ... og prøve noget andet.“ En tilflytter siger, at Nuuk virker dragende med alle sine tilbud: „I hvert fald på de mennesker, som kommer fra byer, som er sådan lidt stagneret ... hvor der ikke sker nogen mærkbar udvikling ... hvor det hele bare foregår i den samme trummerum.“

Det sker også forholdsvis tit, at folk fra kysten kommer til Nuuk på gæstebesøg – typisk hos familie – og ender med at blive hængende. Trafikken kan også gå fra Danmark til Grønland. En af informanterne boede for mange år siden i Danmark og var blevet arbejdsløs, da hendes grønlandske far opfordrede hende til at komme til Nuuk for en tid. Hun er født i Danmark og havde kun været i Grønland en gang tidligere, nemlig året før, hvor hun var på ferie i tre uger og efterfølgende var overbevist om, at hun aldrig skulle derop igen, „for de havde ikke nogen diskoteker, man kunne ikke gå i stilethæle, og der var ikke nogen butikker“. Alligevel kom hun til Nuuk igen og endte med at blive boende.

Flere af informanterne er inde på, at de gode og interessante job især findes i Nuuk. Og det er faktisk noget, der har stor betydning for mange grønlændere med en vis uddannelsesmæssig ballast. Nogle har også en uddannelse, der gør, at de på sin vis er stavnsbundet til Nuuk, såfremt de ønsker at bruge den optimalt. En informant drager sammenligning mellem Nuuk og Grønlandsk næststørste by, Sisimiut: „Nej, der er så kedeligt, der er så kedeligt, så kedeligt. Det svarer nok ikke til det tempo, som jeg gerne vil have, at tingene skal ske i. Her i Nuuk er der mere fart på ... Det kan jeg bedre lide.“ Hun giver samtidig sit bud på, hvordan det er gået til, at hun og mange andre jævnaldrende fra hjembyen er endt i Nuuk: „Man følger job, er mit indtryk ... Du finder ikke de samme job i Sisimiut, som du gør her i byen. Det er jo her, koncentrationen af de gode job, de spændende job [er].“

Nuuk og resten

Karakteristikken af Nuuk gives typisk på baggrund af en implicit eller eksplicit sammenligning med andre byer eller bygder.¹¹ Som det er fremgået, behæftes Nuuk ofte med ord som muligheder, bevægelse, tempo. De mindre steder karakteriseres følgelig ved mangel på samme. Typisk omtales de også som steder, hvor man ikke har lyst til at blive hængende længere end højst nødvendigt. Som en informant ironisk udtrykker

det: „Man er stadigvæk meget stolt af det sted, man kommer fra. Man har bare ikke lyst til at bo der. Det må man lade de andre om. De gamle, som ikke er så mobile længere.“

Billedet er dog mere komplekst, idet de mindre steder samtidig ofte fremhæves som rekreative steder, hvor man kan slappe af og lade op for en tid (Sørensen, Lange & Holm 2003). I Nuuk Kommune benyttes flere af de tidligere bygder interessant nok som sommerhusområder. En af de mest populære er Qoornoq, der ellers blev affolket omkring 1970. I dag bor der så mange i ferierne, at stedet betegnes som kolonihave af en af informanterne. Det at have sommerhus i rimelig sejlafstand fra Nuuk synes at være stadig mere eftertragtet. Samtidig afspejler det en relativ velstand hos en del af befolkningen.

De følgende citater giver et indtryk af, hvordan informanterne opfatter forholdet mellem den fortsatte vækst i Nuuk og stagnationen de andre steder. En tilflytter reflekterer således over udviklingen i Nuuk og byens stadige vokseværk: „Ja, der er jo fordele og ulemper ved alt, men jeg synes, det er overvejende positivt – selvisk, som man er, [når man bor] her i byen. Men det er lidt trist, at der er så mange andre områder uden for Nuuk, som bliver forsømt. Og så ser man så, at her får vi det ene og det andet ... men sådan må det jo være.“ En anden tilflytter, der har boet mange år i Nuuk, siger: „Nuuk vokser jo og vokser ... men ... jeg tænker tit på de små steder ... og de små kommuner, der har svært ved at få det hele til at køre. Det er næsten på bekostning af dem, at Nuuk vokser, ikke? Men en udvikling kan jo næsten ikke standses. Uanset om man kan lide det eller ej, så er den gået i gang.“

Især den sidste informant synes at operere med en idé om udvikling som et begrænset gode og som en fremadrettet kraft, som har sin egen logik. Imidlertid er det svært at vide, hvad der ligger bag folks dagligdags beskrivende vendinger om udvikling, og det er væsentligt at slå fast, at jeg ikke har diskuteret brugen af selve begrebet udvikling med informanterne. Her hæfter jeg mig blot ved den umiddelbare forskel, der kommer til udtryk i, at nogle informanter konsekvent inddrager eller knytter an til politiske agenter, når de taler om udvikling, mens andre i højere grad synes at operere med en uafhængig, fremadrettet kraft, som går sine egne veje og følger sine egne love. Hvor dybt denne umiddelbare forskel stikker, skal jeg dog ikke kunne sige.

Under alle omstændigheder er nogle informanter mere tilbøjelige til at bringe det politiske spil på banen. En nuummioq siger: „Jamen, jeg tror generelt, at man [på kysten] synes, at Nuuk får for meget ... Nu ved jeg faktisk, at min fætters mor – hun er her i byen lige for tiden – og hun nævnte også det der med, at ‘Jamen i Nuuk, der får I jo alt!’ Så der er den der tendens til at se Nuuk som et center, hvor det hele bare ... ja, hvor der bliver bygget og ... ja, hvor der bliver centraliseret, i stedet for at der falder lidt af til dem ude på kysten. Jeg ved, at min kæreste og jeg grinede meget af, at der stod om en af de her politikere, der stillede op til kommunalvalget, at han ville kæmpe for Nuuk som hovedstad. Det syntes vi jo virkede sådan lidt malplaceret, men det er det måske alligevel ikke, når man sådan går i dybden med det. Der er måske noget, der skal kæmpes for, hvis det er det, man vil. Der er i hvert fald kræfter, der taler imod, at Nuuk skal have lov til at fortsætte på den måde, hvis det stod til dem.“

En tilflytter siger: „Grønlands økonomiske situation – og efterhånden meget anstrengte økonomiske situation – taget i betragtning kan jeg sandelig godt forstå, at mange idépolitikere fristes til at koncentrere væksten omkring bestemte byer, for andet

kan Grønlands økonomi jo ikke bære. Men for at tækkes deres vælgere, så er det jo sådan, at andre af de her sørens politikere lover guld og grønne skove med hensyn til udvikling af visse regioner og byer, til trods for at de inderst inde ved, at det slet ikke kan lade sig gøre. For det er slet ikke realistisk, og det bliver det mindre og mindre, jo mere slunken landskassen bliver. Grønland er for mig at se nødt til at tage beslutninger ... Hvad gør vi med alle de der ... er det 57 beboede steder [bygder] eller sådan noget? ... Hjemmestyret eller Grønland er tvunget til at tage stilling. Hvad gør vi med Atammik og Kapisillit, vores nærmeste bygd, og Napasoq og sådan nogle steder? Det er tre eksempler på bygder, hvor de stort set lever af socialhjælp.“

En anden informant er ligeledes kritisk over for mange politikeres valne holdning til regional udvikling. De forsøger at bilde vælgerne ind, at der er penge til det hele: at udviklingen skal og kan ske ligeligt i byer og bygder, så levevilkårene kan blive mere ens. Den køber hun imidlertid ikke: „Man kan ikke føre en politik, hvor man både vil have de gode gamle bygder og kajakmænd og alt det andet ... og så have et samfund, som skal være bæredygtigt. Det kan man ikke ... Men det er jo det sædvanlige politikerhalløj.“ Med bæredygtigt samfund refereres der til, at der i Grønland arbejdes hen imod selvstyre, som vil kræve en såkaldt bæredygtig økonomi.

Selv om der umiddelbart er forskel på, hvordan informanterne taler om udvikling, er der almindelig enighed om, at folk vælger Nuuk, fordi byen har noget at byde på. Samtidig er flere tilflyttere også inde på, at mulighederne i hjembyen er yderst begrænsede. En af dem siger om henholdsvis Nuuk og hjembyen: „Jeg føler, her kører det bare derudad, når man møder folk, selv om der er ... mange flere grupperinger i forhold til Maniitsoq. Der er nogle, der klarer sig godt, men de færreste klarer sig godt, føler jeg ... i Maniitsoq. Der er mange, der er ... de virker så desillusionerede, og det er lidt uhyggeligt.“ En anden informant taler ligeledes om Maniitsoq,¹² „hvor mulighederne er så godt som ved at være opbrugt. De kan sgu da ikke alene leve af at barbære hinanden deroppe ... Jeg kender adskillige yngre familier, der er flygtet fra ... ikke alene Maniitsoq, men også andre steder ... til Nuuk. Og jeg forstår dem sandelig godt.“

Forskellige historier

Informanterne har et overvejende positivt syn på (stor)byen Nuuk og dens muligheder. Nogle nævner ganske vist også mindre attraktive sider af livet i byen – som druk, vold, omsorgssvigt, ligegyldighed og ensomhed, der gerne opsummeres i ordet storbyproblemer – men det overskygger slet ikke deres generelle opfattelse. De nævnte problemer er i øvrigt heller ikke begrænset til storbyen, selv om de nok findes i mere koncentreret form her. De omtales typisk kortfattet og fylder forsvindende lidt i interviewene. Det kan skyldes en vis generel ulyst til at tale (for meget) om problemer, men det er åbenbart heller ikke den slags historier om Nuuk, informanterne ønsker at fortælle. Deres positive historier om storby og udvikling er nok så interessante på baggrund af tidligere historier.

Fra omkring 1970 blev koncentrationspolitikken eller G-60 i stigende grad set som et dansk, økonomisk motiveret anslag mod den grønlandske kultur, uanset at politikken hele tiden havde haft grønlandsk politisk opbakning (Højlund 1975:269). Grønlands bygder fik ved samme lejlighed symbolsk status som „kulturelle skatteøer“ (Forchhammer 1997, 1998). Hvor moderniseringen og dermed danskheden havde gennemsyret byerne,

havde byggerne evnet at holde stand. De repræsenterede således lommer af oprindelig kultur eller kulturelle livliner. Byen var derimod et fremmedelement i det grønlandske landskab. Byen var udtænkt og bygget op af udefrakommende. Den var ikke vokset naturligt op. Land/bymodsætningen, som er en klassiker,¹³ gik hånd i hånd med grønlandsk/dansk. Bygden var grønlandsk, for i bygden var man ét med naturen, mens storbyen var en dansk størrelse.¹⁴ Grønlændere var naturligt tilpasset og forankret på de små steder. Det var der, de var bedst tjent med at være. I byen lurede den kulturelle og sociale forarmelse, fremmedgørelsen og fornedrelsen.

Eskimologen Bent Jensen giver i 1969 sit bud på, hvad der sker, når småsamfundsfolk kommer til byen: „Befolkningen er i hastigt stigende tempo rykket ud af småsamfundenes referenceramme og er blevet placeret i et diffust, upersonligt og uoverskueligt fremmedmiljø, mellem uvirkelige kulisser omkring en hverdag, hvis grundlag er udstukket af andres krav og tankegang; en bymaskine, som tilmed bare kører, hvad enten det enkelte menneske er personligt engageret heri eller i noget som helst – modsat smågruppelivets oplevelsesfællesskab og medmenneskelige nærhed, hvor alle er bidragydende i samfundsmaskineriet“ (Jensen 1969a:84). Og andetsteds omtales Nuuk som en „pseudoby“, der aldrig vil kunne komme til at stå på egne ben (Jacobi 1971:109).

Selv om byforskrækkelsen især var fremherskende i 1960'erne og 70'erne (se også Jensen 1969b, 1971), har den efterfølgende ikke helt sluppet taget.¹⁵ Den grønlandske journalist Jørgen Fleischer skrev for godt 10 år siden en kommentar i *Sermitsiaq*, hvor han advarer mod et par politikeres aktuelle tanker om befolkningskoncentration. Han maner G-60-spøgelset frem og tegner følgende post-G-92-skræksscenario fra Nuuk: „Folk flygter fra bygder og mindre byer og samles i ganske få, store byer under kaotiske tilstande. Boligproblemer, arbejdsløshed og andre ulykker vælter ind over samfundet og fylder tilværelsen med meningsløshed ... Der bliver ikke meget håb ved Godthåb [Nuuk], når et monstrum af en arktisk by folder sig ud i al sin uhygge, med kriminalitet og skørlevned, der siger spar to til alt, hvad man tidligere har oplevet i Arktis ... Nuuk bliver de store modsætnings by som i Rio, en brutal og nådesløs by, hvor unge mennesker går til grunde i hobetal. En hel hær af unge samfundstabere vil blomstre foran forretningerne. De vil stå tavse med en bajer i hånden som G-92's dårlige samvittighed“ (Fleischer 1992).

Samme Jørgen Fleischer (2003) leverer en hyldest til Nuuk i anledning af byens 275-års jubilæum: „Hvem troede, at den fantastiske udvikling i Nuuk var mulig? Som én, der har kendt Nuuk i mere end 60 år, føler man sig ligefrem som Jeppe i baronens seng og siger til sig selv: Drømmer jeg, eller er jeg vågen? Det er næsten ikke til at tro, at datidens lille koloni Nuuk nu er en storby i Arktis, en moderne by med alle dens bekvemmeligheder.“ Det er interessant, at det er den samme mand, der står bag to så vidt forskellige bybilleder: Nuuk som „et monstrum af en arktisk by“ og som „metropolis i Arktis“. Måske gik det ikke så galt, som han frygtede. Måske voksede Nuuk reelt ikke så meget som i hans værste mareridt. I 1992 boede der godt 12.000 i Nuuk, så byen er 'kun' vokset med cirka 2.000 personer i løbet af de sidste 10 år. Eller måske har hans syn på – og erfaring med – storbyen blot ændret sig med tiden.¹⁶ Fleischer synes at illustrere et mere generelt skred, hvad angår synet på byen og udviklingen.

Konklusion

Interviewmaterialet viser, at næsten alle informanter – nuummiut som tilflyttere – sætter pris på Nuuk, fordi byen udvikler sig og byder på stadig nye oplevelser og muligheder. Dog lufter et par af dem tanken om, at der måske også er grænser for, hvor stor Nuuk bør blive. Ingen, end ikke de ældste, synes dog at begræde det tabte. I den forbindelse kan man selvfølgelig indvende, at jeg i for høj grad tager informanterne på ordet, når de fx selv siger, at de ikke er nostalgiske. Selve den kendsgerning, at flere finder det nødvendigt at fremhæve, kan måske tages som udtryk for, at der er noget på spil, og at de kæmper – eller har kæmpet – en lille kamp med sig selv.

På den anden side kan man med rimelighed antage, at denne kamp er udtryk for, at informanterne netop har reflekteret godt og grundigt over byen og byens udvikling, og at de i en vis forstand har afvejet fordele og ulemper, længe før de blev bedt om at stille op til interview. Det var under alle omstændigheder interessant, at de ældre informanter var anderledes til stede i nutiden end i fortiden. Faktisk kom det af og til bag på mig, at flere af dem var langt mere indstillet på at snakke politik og kritisere 'det dér sædvanlige politikerhalløj' end at snakke om gamle dage i Nuuk. Materialet synes at afspejle en god portion optimisme, fremskridts- og fremtidstro. Denne optimisme er da heller ikke grebet ud af den blå luft, idet enhver umiddelbart har vældig gode muligheder for at gøre sig i dagens Grønland. Som en ældre kvinde siger: „Alle døre er åbne i dag. Det var de ikke i min tid. Og det, synes jeg, er en dejlig ting, som desværre ikke altid bruges optimalt.“ Det er specielt interessant, at netop Nuuk i al sin kulturelle tvetydighed (Sørensen 1994:47-48, 2003b) fremstår som overskuddets og mulighedernes by.

Udviklingen i Grønland efter 2. verdenskrig er ofte beskrevet som noget, den menige grønlænder blot var tilskuere til. I grønlandslitteraturen er dette billede på udvikling undertiden anskueliggjort ved hjælp af fotografier af byggepladser med danske håndværkere, som bliver betragtet fra sidelinjen – med skepsis, vrede, misundelse, nysgerrighed eller forundring? – af en eller flere grønlændere. En sådan beskrivelse giver ikke overraskende anledning til en forestilling om, at selve anlæggelsen af byen var et rent dansk foretagende. Det understreger igen koblingen mellem (stor)by og danskhed. Interviewmaterialet viser imidlertid, at informanterne fra Nuuk typisk har opfattet det tidlige byggeri som en naturlig og nødvendig ting. Og de omtaler det som en del af deres dagligdag, selv om håndværkerne i 50'erne og 60'erne altovervejende var danske.¹⁷ Byggeriet betød spektakel, men også legepladser og boliger med bad og andre moderne bekvemmeligheder.

I dag reagerer mange storbygrønlændere mod tendensen til at indsnævre grønlandskhed. De argumenterer for, at (stor)byen Nuuk er grønlandsk i lige så høj grad som resten af landet og de små steder. Den er bare anderledes (Sørensen 2003b). Deres forsvar for Nuuk rimer fint med det store opbud af historier om, at man ikke bare overlever, men faktisk trives her, og at byen rummer muligheder, man ikke finder andre steder i Grønland. Der er nok en vis synergieffekt, som borgerne mærker resultatet af, men som visse politikere helst ikke vil erkende. De tidligere historier om den umenneskelige (stor)by er ved at blive afløst af historier om, at her er godt at leve (jf. Motzfeldt 2003). Som en af tilflytterne siger: „Nuuk er en herlig by.“

Noget kunne også tyde på, at informanterne ønsker at fremstå som moderne, kompetente personer. Det synes at indebære, at man er agent i sit eget liv ved fx at træffe

væsentlige valg om flytning og uddannelse, at man er fremadrettet, indstillet på forandring og åben over for omverdenen. Det, man mere eller mindre bevidst gør op med, er således det klassiske billede af grønlænderen som en hjemmefødning, der ikke kan klare udviklingen.¹⁸

Se illustrationer på de glittede sider, side ii-iii.

Noter

1. Den næststørste by, Sisimiut, har omkring 5.000 indbyggere.
2. Nuuk ligger i Nuuk Kommune, der også omfatter byderne Kapisillit og Qeqertarsuaasiaat på omkring 100 og 270 indbyggere.
3. Projektet, der er finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd og Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland, har titlen „Migration i Grønland: En antropologisk analyse af livshistorier med fokus på betydningen af sted og lokal registrering af social forandring.“ Se Sørensen, Lange og Holm (2003) og Sørensen (2003a, 2003b) for foreløbige resultater.
4. De sidste fire interview er lavet i 2002 af fuldmægtig, cand.comm. Hulda Zober Holm, der sammen med museumsinspektør Hans Lange har fungeret som lokal sparringspartner. En stor tak til alle informanter, der udviste stor imødekommenhed. Og tak til Banda Kristiansen og Astrid H. Birk for båndudskrifter. De citerede passager fra interviewene har generelt været udsat for sproglig revision. Det er gjort for at undgå meningsforstyrrelser og lette læsningen, idet der er stor forskel på tale- og skriftsprog. Det, der giver vældig god mening under en samtale, kan paradoksalt nok virke ubehjælpsomt og kryptisk på skrift. Øh'er, ik'er og mange andre fyldord er af samme grund næsten konsekvent udeladt.
5. I praksis er det mere kompliceret end som så, idet man også kan erhverve sig status som nuummiq. Flertalsformen er nuummiut.
6. Dette boligbehov skyldtes blandt andet den såkaldte koncentrationspolitik, der blev formuleret af Grønlandsudvalget af 1960 (G-60), som havde en koncentration af befolkningen i åbentvandsbyer – dvs. byer, der kan besejles året rundt – langs den grønlandske vestkyst som erklæret mål. Koncentrationspolitikken indebar en afvandring fra mange mindre steder i løbet af 60'erne og 70'erne, men der var rent faktisk allerede sket en vis afvandring fra de små steder siden 1950, hvor Grønlandskommissionen anbefalede en befolkningskoncentration i Vestgrønland og gav anledning til en offentlig flyttepropaganda (Nellemann 1965).
7. Under mit ophold i Nuuk i 2002 var jeg inviteret til middag hos en af mine venner, som bl.a. havde lavet thaisuppe med citrongræs. Det imponerede mig, og jeg spurgte, om hun havde haft det med fra udlandet. Men nej, citrongræs kunne man skam få flere steder i byen.
8. Folk i Nuuk står på venteliste i op mod 15 år for at få en kommunal bolig. I 1999 var omkring 85 procent af boligerne i Nuuk – svarende til 4.000 boliger – ejet af hjemmestyret og kommunen. Af disse var 1.600 personaleboliger, mens de 2.400 indgik i den almindelige boligpulje. Presset er stort på begge puljer. Landsstyrets seneste politik er derfor at opfordre folk til at investere i egen bolig i form af andels- og ejerlejlighed eller hus.
9. Det almene boligbyggeri kaldes også 60/40-byggeri, idet hjemmestyret betaler 60 og kommunen 40 procent af byggeriet. Det fremgår imidlertid af pressen gennem de seneste år, at Nuuk Kommune har sin egen lille konstante kamp med hjemmestyret, som kritiseres for ikke at have tilstrækkelig vilje til at løse boligproblemet i Nuuk. Kommunalbestyrelsen i Nuuk taler om „landspolitikernes dobbeltmoraliske holdning til Grønlands hovedstad“ (Kristensen 2000).
10. Se fx hvordan den nuværende landsstyreformand, Hans Enoksen, argumenterer for, at udviklingen skal spredes til hele Grønland, så levevilkårene bliver mere ens (Heilmann 2003; Enoksen 2004).
11. Der er i alt 18 kommuner i Grønland. Hver kommune består af en by og et varierende antal byder.

Kommunen har navn efter byen. I den politiske debat omtales Nuuk undertiden som et af fire vækstcentre eller regionale kraftcentre. Samtidig advares der fra decentralisternes side mod det såkaldt skæve Grønland. De tre andre centre er Ilulissat længst mod nord, Sisimiut lige nord for Nuuk og Qaqortoq syd for Nuuk.

12. Maniitsoq er den nærmeste by nord for Nuuk. Byen har ca. 3.000 indbyggere, hvilket den også havde i 1980. Ifølge statistikken er arbejdsløsheden ikke større dér end andre steder, men Maniitsoq er et eksempel på en by, som tidligere var noget, mens den i dag synes at være stagneret.
13. Hannerz (1980:63) taler om folk/urbandikotomien, som optræder i mange udgaver og afledninger – men også i form af kontinuum – og har været med os længe.
14. Nuuk kommune udgav ganske vist *Godthåb – Nuuk 1728-1978 i tekst og billeder* (Kristiansen m.fl. 1978) i anledning af byens 250-års jubilæum. Som jubilæumsbog indgår den i genren 'Byen fejrer sig selv'. Det interessante er imidlertid, at de levende beskrivelser, erindringerne og anekdoterne næsten udelukkende forekommer i artikler om byen før 1950. Man får derfor ikke noget indtryk af, hvem og hvad der rørte sig i Nuuk i 60'erne og 70'erne, og hvad folk var optaget af. Hullet fyldes ikke ud af, at man har fået embedsmænd og administratører til at give en historisk opdateret oversigt over fx sundhedsvæsenet og retsvæsenet. Man sidder tilbage med en fornemmelse af, at før 1950 boede der mennesker i Nuuk, mens tiden derefter præges af systemer og væsener. Jubilæumsbogen virker derfor tilbageskuende, som en samling erindringer. I forbindelse med byjubilæet i 2003 er der et ganske andet fokus på den helt aktuelle nutid og fremtid.
15. Se Sørensen, Lange og Holm (2003:25-6) for flere eksempler af nyere dato. Byforskrækkelsen fylder stadig betydelig mere i grønlandslitteraturen end fx historier om storbyens frigørende potentiale. Det opfattes stadig som progressivt at fremstå som talsmand for de små steders folk.
16. Det er desværre ikke muligt tilsvarende at spore et eventuelt skift i fx Bent Jensens syn på storbyen.
17. Jens Christian Madsen (1999:136) skriver, at antallet af danske håndværkere i Nuuk i somrene 1953 og 54 har været langt over 200. Og han konkluderer: „Sammenholdt med Godthåbs ca. 1.300 faste indbyggere var der mange håndværkere.“
18. Flere af informanterne taler om, at udviklingen har haft omkostninger for nogle. Disse nogle er typisk andre end en selv. Selv de informanter, der ikke var ubetingede succeshistorier, gjorde en del ud af ikke at fremstå som sølle, udviklingsramte grønlandere, idet de lagde vægt på deres personlige ansvar for problemerne.

Litteratur

AG (Atuagadliutit/Grønlandsposten)

1994 Nuuk er Grønlands ansigt udadtil. AG 82:11.

Andersen, Marianne Krogh

2003 Yndigt Klondike. Weekendavisen 32, 8.-14. august.

Fleischer, Jørgen

1992 G-92 for judaspenge. Sermitsiaq 41.

2003 Nuuk – Metropolis i Arktis. Sermitsiaq 34:16.

Enoksen, Hans

2004 Landsstyreformandens nytårstale 1. januar 2004. Tidsskriftet Grønland 1-2:76-80.

Forchhammer, Søren

1997 Gathered or Dispersed? Four Decades of Development Policy Debate in Greenland.

Upubliceret ph.d.-afhandling i eskimologi, Københavns Universitet.

1998 Kulturelle skatteøer eller marginaliserede områder? Bygder og bygdepolitik i Grønland.

Jordens Folk 4:11-19.

Hannerz, Ulf

1980 Exploring the City. Inquiries Toward an Urban Anthropology. New York: Columbia University Press.

- Heilmann, Dorte
2003 Nuuk skal udvikle sig – sammen med resten af landet. Nuuk 275 år. Jubilæumstillæg. Sermitsiaq 34:11.
- Højlund, Niels
1975 Moderne tider – moderne problemer. I: Palle Koch (red.): Grønland. København: Gyldendal.
- Jacobi, Hans
1971 Triste tanker om Grønland. Tidsskriftet Grønland 4:109-16.
- Jacobsen, Birgitte
1998/99 Sprog i kontakt. Er der opstået en ny dansk dialekt i Grønland? Grønlandsk kultur- og samfundsforskning. Nuuk: Ilisimatusarfik og Forlaget Atuagkat.
- Jensen, Bent
1969a Udviklingspolitikken og mennesket. Studier i marken, indtryk og synspunkter. Tidsskriftet Grønland 3:75-94.
1969b Revolution og realpolitik. I: Jan Hjarnø (red.): Grønland i fokus. København: Nationalmuseet.
1971 En livsform ved korsvejen. Grønlændernes møde med vesterlandsk velfærdspolitik. København: Gyldendal.
- Krarup, Poul
2003 Nuuk kan skabe den nødvendige vækst. Nuuk 275 år. Jubilæumstillæg. Sermitsiaq 34:7.
- Kristensen, Kurt
2000 Hjemmestyret dropper boligbyggeriet i Nuuk. Sermitsiaq 43, erhvervssektionen:2.
- Kristiansen, Uvdlorianguaq m. fl. (red.)
1978 Godthåb – Nuuk 1728-1978 i tekst og billeder. Nuuk: Nuuk Kommune og Sydgrønlands Bogtrykkeri.
- Madsen, Jens Christian
1999 Slid og slæb. En skildring i ord og billeder af håndværkerlivet i Grønland 1950-1970. Nuuk: Forlaget Atuagkat.
- Motzfeldt, Jonathan
2003 Nuuk 275 år. Sermitsiaq 34, jubilæumstillæg:2.
- Nellemann, George
1965 Befolkningskoncentrationstankerne i samfundsvidenskabelig belysning. I: Jens Poulsen (red.): Grønland i brændpunktet. København: Gads Forlag.
- Nuup Kommunea
2003 Siunissaq takorluukkallu. Fremtid og visioner. [Debatavis]. 26. februar. Nuuk.
- Philbert, Poul-Erik
2003 Nuuk-dialekten: Dansk med et stænk grønlandsk. Polarfronten 2:4-5.
- Sørensen, Bo Wagner
1994 Magt eller afmagt? Køn, følelser og vold i Grønland. København: Akademisk Forlag.
1997 Når kulturen går i kroppen. 'Halve grønlandere' som begreb og fænomen. Tidsskriftet Antropologi 35-36:243-59.
2003a Sød musik eller mislyd i Grønlands hovedstad? Humaniora 2:8-11.
2003b Et stykke Danmark på klipper? Nuuk set udefra og indefra. Jordens Folk 3:44-9.
- Sørensen, Bo Wagner, Hans Lange og Hulda Zober Holm
2003 Nuuk: Fremmedgørelse i storbyen? Tidsskriftet Grønland 1:25-40.